

Naszym celem jest zachowanie najcenniejszych obiektów przyrodniczych w Polsce, w tym unikatowych drzewostanów leśnych, zabytkowych parków i ogrodów oraz imponujących i sędziwych okazów drzew. Tworzymy bogate kolekcje dendrologiczne, wprowadzając do uprawy nowe gatunki i odmiany drzew, krzewów i pnączy, a także zajmujemy się badaniem i ochroną stanowisk rzadkich i ginących gatunków roślin drzewiastych.

Na zdjęciach (fot. Władysław Danielewicz): w centrum – korony drzew *Gymnocladus dioica* w parku w Żerkowie (Wielkopolska); z lewej od góry – *Acer palmatum* i *A. saccharinum* w Ogrodzie Dendrologicznym Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu oraz kwiatostan *Rhododendron* 'Hachmann's Charmant'; u góry – szyszka *Pinus armandii* i młoda szyszka *Picea abies* (z prawej). Opracowanie graficzne – Agnieszka Rudak, koncepcja – Halina Galera

11.1. Sekcja Dendrologiczna (1951)

Władysław DANIELEWICZ

Katedra Botaniki i Siedliskoznawstwa Leśnego
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
ul. Wojska Polskiego 71d, 60-625 Poznań
e-mail: wladyslaw.danielewicz@up.poznan.pl

DOI: https://doi.org/10.5586/978-83-963503-1-2_11-01

11.1.1. Powstanie Sekcji Dendrologicznej

Pierwszym oficjalnym stowarzyszeniem dendrologów w naszym kraju było Polskie Towarzystwo Dendrologiczne (PTD) założone w 1924 roku we Lwowie. Działo jako zrzeszenie otwarte dla wszystkich, którzy byli miłośnikami, kolekcjonerami, znawcami lub badaczami drzew, krzewów i bylin. Celem PTD było „badanie drzew, drzewostanów, krzewów i bylin pod względem naukowym, użytkowym i zdobniczym oraz ich ochrona; szerzenie zamiłowania i wiadomości o ich życiu, hodowli oraz użytkowaniu w ogrodzie i lesie”. Jednym z najważniejszych zadań PTD w okresie przedwojennym było wydawanie własnego czasopisma – *Rocznika Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego*. W latach 1926–1935 ukazało się sześć tomów tego czasopisma, a materiały do siódmego zostały skonfiskowane przez sowieckiego okupanta. Po II wojnie światowej odbyły się dwa zjazdy PTD (1948, 1949). Na pierwszym z nich, w Kórniku, prezesem Towarzystwa został prof. Władysław Szafer. Drugi, w Tułowicach, zakończył działalność tej organizacji, gdyż w 1949 r. Ministerstwo Oświaty w specjalnym piśmie odmówiło PTD prawa do samodzielnego istnienia, żądając fuzji z Polskim Towarzystwem Botanicznym. Podłożem tej decyzji były oczywiście względy ideologiczne. Fuzja ta nastąpiła na walnym zgromadzeniu obu towarzystw w dniu 10 września 1950 r. we Wrocławiu. Członkowie rozwiązanego PTD stali się załącznikiem pierwszej sekcji PTB.

Zebranie organizacyjne Sekcji Dendrologicznej, zwołane przez prof. Romana Kobendzę, odbyło się 14 marca 1951 r. w Warszawie. Wybrano wtedy zarząd Sekcji oraz przedstawiono projekt statutu. We wrześniu 1951 r., podczas Zjazdu PTB w Poznaniu, walne zgromadzenie zatwierdziło statut i władze Sekcji, z pierwszym przewodniczącym prof. Alfonsiem Zielonką. Powołano także pierwszy komitet redakcyjny czasopisma o nazwie *Rocznik Sekcji Dendrologicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego*. Redaktorem został prof. Roman Kobenda. Pierwszemu powojennemu Rocznikowi z 1951 r., wydanemu „z zasiłku Ministerstwa Szkół Wyższych i Nauki”, nadano numer siódmy. W pierwszym Regulaminie zapisano: „Celem Sekcji jest popieranie rozwoju i popularyzacji dendrologii i nauk z nią związanych”.

Do 1957 roku Sekcja Dendrologiczna zachowywała w Towarzystwie pewną autonomię, m.in. miała swój budżet, majątek ruchomy i nieruchomy, a jej członkowie nie musieli należeć do PTB. Na zjeździe w Rogowie w 1957 r. nie dokonano wyboru skarbnika i komisji rewizyjnej, gdyż uchwałą Zarządu Głównego samodzielnosc Sekcji Dendrologicznej została anulowana, a jej członkowie stali się automatycznie członkami PTB. Na tym zjeździe omawiana była sprawa reaktywowania Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego oraz podjęto na nim uchwałę organizowania przynajmniej co 2 lata odrębnych zjazdów dendrologicznych, niezależnie od czynnego udziału Sekcji w zjazdach PTB.

Sekcja Dendrologiczna PTB, jako stowarzyszenie kontynuujące działalność Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego, funkcjonowała do 2009 roku, kiedy nastąpiło odtworzenie Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego. Przed zjazdem w Szklarskiej Porębie, 5 maja 2008 r., zorganizowano naradę w Kórniku dotyczącą koncepcji dalszej działalności Sekcji w obliczu zmieniających się realiów życia naukowego i wymagań stawianych pracownikom uczelni oraz jednostkom i towarzystwom naukowym. Dyskusja przerodziła się w rozważania na temat reaktywacji Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego. W czasie Zjazdu Sekcji w Szklarskiej Porębie w czerwcu 2008 r., w kularach pokazywano uczestnikom list intencyjny w sprawie reaktywowania PTD. Nowo wybrany przewodniczący Sekcji zapowiedział kontynuację jej działalności w dotychczasowym kształcie. Zebranie założycielskie PTD odbyło się 24 stycznia 2009 r. we Wrocławiu, w Ogrodzie Botanicznym. W tym samym czasie zarząd Sekcji wybrany zaledwie pół roku wcześniej złożył

Tabela. 11.1.1. Władze Sekcji Dendrologicznej w latach 1951–2022

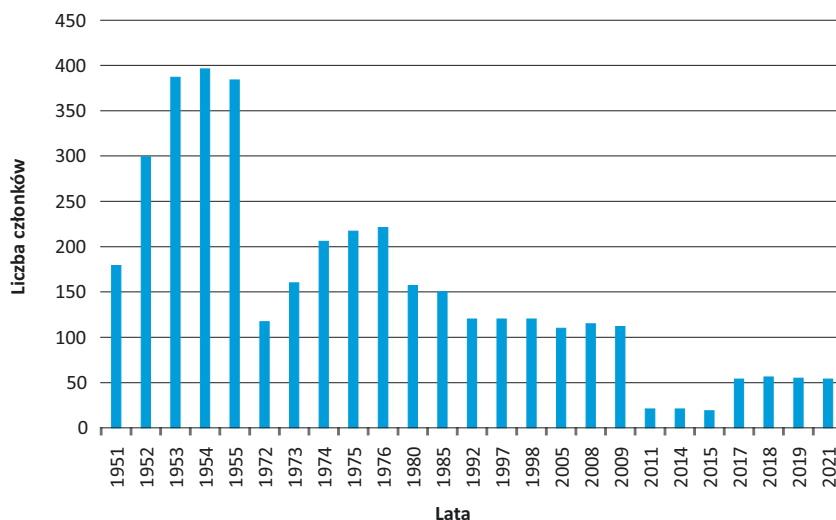
Lata	Przewodniczący	Wiceprzewodniczący	Sekretarz/Skarbnik
1951	Alfons Zielonko	Hanna Czczottowa	Krystyna Onitczowa/ Józefa Zaleska
1953		Tadeusz Gorczyński	Tadeusz Szymanowski/ Józefa Zaleska
		Czl. Z. Zalewska	
1956	Tadeusz Gorczyński	Alfons Zielonko	Tadeusz Szymanowski/ Józefa Zaleska
		Czl. Z. Zalewska	
1957	Stanisław Kościelny	Stefan Kownas	Kazimierz Browicz
		Czl. Stefan Białobok, Władysław Bugała, Tadeusz Gorczyński, Tadeusz Szymanowski	
1960	Stefan Białobok	Stanisław Kościelny	Kazimierz Browicz
		Czl. Władysław Bugała, Włodzimierz Seneta	
1963		Stefan Kownas	Kazimierz Browicz
		Czl. Stanisław Kościelny, Władysław Bugała, Włodzimierz Seneta	
1971	Hanna Rutowiczowa	Stefan Białobok	Dobiesław Krzywański
		Czl. Kazimierz Browicz, Władysław Bugała, Dominik Fijałkowski, Jerzy Hryniewicz, Stefan Kownas, Izabela Miczyńska, Benon Polakowski, Włodzimierz Seneta, Aleksander Sokołowski, Tadeusz Sulma, Tadeusz Szymanowski	
1980		Stanisław Król	Tomasz Bojarczuk
		Czl. Janusz Hereźniak, Jerzy Tumiłowicz	
1986		Stanisław Król	Tomasz Bojarczuk
		Czl. Mieczysław Czekalski, Janusz Hereźniak, Jerzy Tumiłowicz	
1990	Władysław Bugała	Mieczysław Czekalski	Tomasz Bojarczuk
		Czl. Jerzy Hryniewicz, Janusz Hereźniak, Władysław Danielewicz, Jerzy Tumiłowicz	
1994		Jerzy Tumiłowicz	Tomasz Bojarczuk
		Czl. Jerzy Hryniewicz, Janusz Hereźniak, Władysław Danielewicz	
1998		Jerzy Tumiłowicz	Tomasz Bojarczuk
		Czl. Janusz Hereźniak, Aleksandra Stachak, Władysław Danielewicz	
2001	Janusz Hereźniak	Jerzy Tumiłowicz	Janina Krzemińska-Freda
		Czl. Władysław Bugała, Aleksandra Stachak, Tomasz Bojarczuk, Władysław Danielewicz, Artur Obidziński	
2004	Tomasz Bojarczuk	Władysław Danielewicz	Ewa Jerzak
		Czl. Jerzy Tumiłowicz, Grzegorz Nowak, Marcin Kubus	
2008	Jacek Borowski	Piotr Banaszczak	Ewa Zaráś-Januszkiewicz
		Czl. Jerzy Tumiłowicz, Jakub Dolatowski, Grzegorz Nowak, Marcin Kubus	
2010	wakat		
2013	Jacek Zakrzewski	Marian Giertych	Katarzyna Jadwiszczak
		Czl. Władysław Danielewicz, Ewa Pawlaczyk	
2019	Władysław Danielewicz	Marian Giertych	Wojciech Antkowiak
		Czl. Dorota Wrońska-Pilarek, Jacek Zakrzewski	

Czl. – Członkowie

rezygnację, a członków nakłaniano do opowiedzenia się za przynależnością jedynie do PTD. Takie rozwiązanie nie zdobyło aprobaty wśród wszystkich członków poprzedniego zarządu i niektórych innych członków Sekcji.

Po 2008 roku nastąpiło wyraźne osłabienie zainteresowania działalnością Sekcji Dendrologicznej. Próbę podjęcia jej reaktywacji po czteroletnim okresie przerwy podjęto w 2013 r. Dzięki regularnemu wybieraniu Zarządu Sekcji na zjazdach PTB, nie przzerwano jej „formalnego” istnienia.

Zaledwie przez kilka lat (1994–1999) przy Sekcji Dendrologicznej działała Grupa „Rośliny wrzosowate” założona w 1987 r. w Poznaniu. Jej inicjatorem i wieloletnim przewodniczącym był prof. Mieczysław Czekalski. Ta liczna i bardzo prężnie działająca organizacja, regularnie odbywała,

Ryc. 11.1.1. Liczba członków Polskiego Towarzystwa Botanicznego deklarująca przynależność do Sekcji Dendrologicznej

cieszące się dużym zainteresowaniem kilkudziesięciu dendrologów z kraju i z zagranicy, seminaria naukowe (do 1999 r. – 8) oraz wydawała własne czasopismo, rocznik o nazwie *Erica Polonica* (łącznie 20 tomów do 2012 r.). Z afiliacji przy Sekcji Dendrologicznej zrezygnowano, po negatywnej decyzji Zarządu Głównego PTB w sprawie dofinansowania działalności wydawniczej.

W okresie 1951–2022 funkcję przewodniczącego Sekcji Dendrologicznej pełniło 11 osób (Tab. 11.1.1). Najdłużej, bo przez 21 lat (1980–2001), sprawował ją prof. Władysław Bugała, wieloletni dyrektor Instytutu Dendrologii PAN, któremu w 2002 roku nadano tytuł honorowego przewodniczącego Sekcji. Wcześniej, przez ponad 10 lat, przewodniczącym był prof. Stefan Białobok, założyciel i pierwszy dyrektor wymienionego instytutu, a później (2004–2008) – dr Tomasz Bojarczuk, długoletni pracownik tej jednostki naukowej. Za najważniejszą miejscowość w działalności Sekcji, będącą siedzibą jej wielu zarządów, można więc uznać Kórnik, kolebkę polskiej dendrologii.

W pierwszym okresie działalności, Sekcja cieszyła się dużym i stale rosnącym zainteresowaniem wśród ludzi nauki, ogrodników, leśników, urbanistów, architektów i przyrodników amatorów, co znajduje odzwierciedlenie w rekordowo wysokiej liczbie członków (Ryc. 11.1.1). W związku z tym postanowiono utworzyć oddziały regionalne. Już na początku lat 50. XX powstały oddziały w Warszawie (1951), Wrocławiu (1951), Krakowie (1952), Poznaniu (1952), Łodzi (1953), a w kolejnych latach w Szczecinie, Lublinie, Gdańsku, Katowicach i Toruniu.

11.1.2. Działalność naukowa

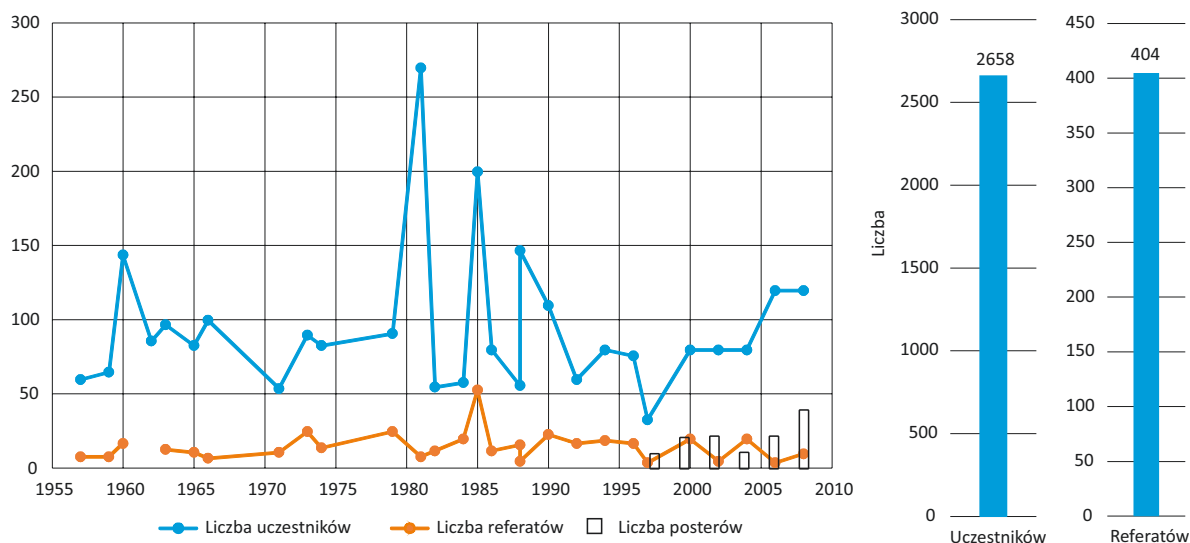
W pierwszych latach istnienia Sekcji Dendrologicznej intensywnie rozwijała się praca w oddziałach. Organizowano zebrania naukowe, wykłady terenowe, popularne prelekcje, prowadzono poradnie dendrologiczne (np. w Warszawie przez mgr Włodzimierza Senetę) i opracowywano opinie oraz ekspertyzy dotyczące drzew. Już w 1953 roku Sekcja przy Oddziale Warszawskim zorganizowała 9 zebrań, Krakowskim 8, a Poznańskim 5. Prelegentami byli m.in. prof. Władysław Szafer, prof. Roman Kobendza, prof. Konstanty Stecki, dr Jerzy Fabijanowski, dr Stefan Białobok, mgr Władysław Bugała, mgr Kazimierz Browicz, mgr Stefan Myczkowski. Dużym osiągnięciem Sekcji było powiązanie nauki z praktyką w zakresie szkółkarstwa, urządzania terenów zieleni, przekształcenia i ochrony krajobrazu itp. W trakcie zebrań informowano uczestników o nowościach naukowych i publikacyjnych w dziedzinie szeroko pojętego drzewoznawstwa. Tego rodzaju działalność była kontynuowana przez wiele lat, często w formie wspólnych przedsięwzięć z oddziałami (m.in. w Poznaniu,

Warszawie, Wrocławiu) lub innymi sekcjami PTB, np. z Sekcją Ogrodów Botanicznych i Arboretów, a także z instytucjami naukowymi, np. z Instytutem Dendrologii PAN, katedrami botanicznymi czy ogrodami botanicznymi. Efektem aktywności naukowej Sekcji była wysoka frekwencja na konferencjach, warsztatach i sesjach terenowych sięgająca 2658 uczestników, którzy wysłuchali w sumie ponad 400 referatów (Ryc. 11.1.2).

Drugim ważnym zadaniem Sekcji od początków jej funkcjonowania była kontynuacja działalności wydawniczej zainicjowanej przez PTD. Czasopismu nadano nową nazwę *Rocznik Sekcji Dendrologicznej PTB*. Pod względem numeracji tomów nawiązywało ono do przedwojennego *Rocznika Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego*, w związku z czym można przyjąć, że poza *Acta Societatis Botanicorum Poloniae* było najstarszym czasopismem botanicznym w Polsce, wychodzącym od 1926 roku. *Rocznik* publikował artykuły naukowe, drobne doniesienia, komunikaty, sprawozdania ze spotkań naukowych i działalności Sekcji Dendrologicznej oraz recenzje. Przez pierwszych kilka lat ukazywania się *Rocznika* w ramach wydawnictw PTB, jego redaktorem był Roman Kobendza (w latach 1950–1955). Funkcję tę następnie pełnili: Tadeusz Gorczyński (1955–1978), Bogusław Molski (1979–1983), Jerzy Tumiłowicz (1984–1992), Mieczysław Czekalski (1993–1998), Władysław Danielewicz (1999–2004) i Jakub Dolatowski (2005–2008). Do roku 2008 łącznie ukazało się 56 tomów czasopisma. W 2008 r. wydawanie *Rocznika Dendrologicznego* zostało zawieszono.

Innym przejawem żywej działalności Sekcji Dendrologicznej było, oprócz udziału w zjazdach PTB, organizowanie własnych zjazdów połączonych z konferencjami naukowymi, a także krajowych konferencji w okresach międzyzjazdowych. Pierwszy taki zjazd odbył się w 1957 roku w Rogowie, a ostatni – w 2008 r. w Szklarskiej Porębie (Tab. 11.1.2). Wszystkich zjazdów krajowych było 18. Program konferencji obejmował część referatową (1–2 dni) oraz sesję terenową. Przygotowywano zwykle okolicznościowe wydawnictwo, niekiedy o dużej objętości, ze streszczeniami referatów lub pełnymi tekstami wystąpień oraz materiałami na sesje terenowe.

Do osiągnięć Sekcji należy zaliczyć nawiązanie owocnej współpracy z Sekcją Dendrologiczną Czechosłowackiego Towarzystwa Botanicznego. Na spotkaniach zarządów obu sekcji we Wrocławiu i w Chudenicach (1959) ustalono formy i zakres tej współpracy, po czym doszło do serii wspólnych, z czasem poszerzonych o reprezentacje innych krajów, międzynarodowych zjazdów dendrologicznych. Pierwszy taki zjazd odbył się w Młynianach na Słowacji w 1960 r., a ostatni – dziesiąty – w Sofii w 1988 roku.

Ryc. 11.1.2. Liczba wystąpień i osób uczestniczących w konferencjach naukowych, warsztatach i sesjach terenowych zorganizowanych przez Sekcję Dendrologiczną

Tabela 11.1.2. Konferencje, seminaria i warsztaty naukowe organizowane lub współorganizowane przez Sekcję Dendrologiczną

Data i miejsce	Tytuł konferencji Współorganizatorzy
21–22 IX 1957, Rogów	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB
27–28 VI 1959, Wrocław	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB
6–9 VI 1960, Młynany	Zjazd Sekcji Dendrologicznej Czechosłowackiego i Polskiego Towarzystwa Botanicznego Sekcja Dendrologiczna ČSBS
25–27 VI 1962, Warszawa	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja <i>Zadrzewienia krajobrazu otwartego i zurbanizowanego</i> Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Ogrodnictwa NOT
8–12 IX 1963, Poznań, Kórnik, Szczecin	Zjazd Sekcji Dendrologicznych Czechosłowackiej i Polskiej Sekcja Dendrologiczna ČSBS1
25–27 VI 1965, Zielona Góra	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB
29 VIII–2 IX 1966, Budapeszt	Zjazd Sekcji Dendrologicznej Czechosłowackiego i Polskiego Towarzystwa Botanicznego Sekcja Dendrologiczna ČSBS oraz Wyższa Szkoła Ogrodnictwa i Winiarstwa w Budapeszcie
25–27 VI 1971, Rogów	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja <i>Drzewa i krzewy ozdobne w zieleni miejskiej i osiedlowej</i> Zakład Dendrologii i Arboretum Kórnickie PAN, Ośrodek Doświadczalny SGGW w Rogowie, Zakład Botaniki Instytutu Botaniki i Zoologii Uniwersytetu Łódzkiego
1–3 VI 1973, Zlate Moravce	Zjazd Dendrologicznych Sekcji Czechosłowackiego i Polskiego Towarzystwa Botanicznego pod hasłem <i>Za dalszy rozwój współpracy dendrologów państw obozu socjalistycznego</i> Sekcja Dendrologiczna ČSBS
11–16 VII 1974, Białowieża, Olsztyn-Kortowo	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB i Zjazd Dendrologiczny Polsko-Czechosłowacki <i>Parki naro- dowe, ich rola i wykorzystanie</i> (Ryc. 11.1.3)
5–12 VII 1976, Budapeszt	Międzynarodowy Kongres Dendrologiczny państw socjalistycznych, konferencja <i>Kształtowanie i ochrona zieleni miejskiej</i> Sekcja Dendrologiczna ČSBS; Sekcja Botaniczna Węgierskiego Towarzystwa Biologicznego
28 VI–4 VII 1979, Drezno	Międzynarodowy Kongres Dendrologiczny Państw Socjalistycznych, konferencja <i>Zielen w kra- jobrazie na obszarach przemysłowych</i> Sekcja Dendrologiczna i Architektury Ogrodowej NRD; Sekcja Dendrologiczna ČSBS
5–7 VI 1981, Książ	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB. Konferencja <i>Uprawa krzewów ozdobnych z rodziny wrzo- sowatych Ericaceae</i> (Ryc. 11.1.4)
27 V–3 VI 1982, Tbilisi	Międzynarodowy Kongres Dendrologiczny państw socjalistycznych, konferencja <i>Rola den- drologii i ogrodów botanicznych w kształtowaniu krajobrazów rekreacyjnych i na terenach parków narodowych</i>
1–3 VI 1984, Laski koło Kępna	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, Konferencja <i>Uprawa obcych gatunków drzew w lasach oraz zagrożone i ginące rośliny drzewiaste w Polsce</i> (Ryc. 11.1.5)
1–5 IX 1985, Praga, Průhonice	Kongres Dendrologiczny Krajów Socjalistycznych, konferencja <i>Rola drzew w ochronie śro- dowiska</i>
9–11 VI 1986, Rogów	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja <i>Rola arboretów w introdukcji nowych gatunków i odmian drzew i krzewów</i> (Ryc. 11.1.6) Katedra Botaniki Leśnej SGGW AR
9–13 VI 1988, Przemysł, Bolestraszyce	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja <i>Flora drzewiasta Karpat Wschodnich i jej przemiany</i> (Ryc. 11.1.7) Zakład Fizjografii i Arboretum w Bolestraszycach; Wydział Ochrony Środowiska, Gospodarki Wodnej i Geodezji Urzędu Wojewódzkiego w Przemysłu

Tabela 11.1.2. Konferencje, seminaria i warsztaty naukowe organizowane lub współorganizowane przez Sekcję Dendrologiczną (cd.)

Data i miejsce	Tytuł konferencji Współorganizatorzy
4–7 X 1988, Sofia	Kongres Dendrologiczny Krajów Socjalistycznych, konferencja <i>Obecny stan zbadania naturalnej flory drzewiastej ze szczególnym uwzględnieniem jej zasobów genowych</i>
24–26 V 1990, Kórnik	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja <i>Stare drzewa, ich pielęgnacja i ochrona oraz Nowe gatunki i odmiany drzew i krzewów oraz ich rozmnażanie</i> (Ryc. 11.1.8) Instytut Dendrologii PAN
11–12 VI 1992, Zielonka	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja <i>Drzewa i krzewy w zmieniającym się środowisku</i> (Ryc. 11.1.9) Katedra Botaniki Leśnej Akademii Rolniczej w Poznaniu
8–9 VI 1994, Lublin	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB (Ryc. 11.1.10) Ogród Botaniczny UMCS w Lublinie
3–5 IX 1996, Szczecin	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB (Ryc. 11.1.11) Zakład Dendrologii i Kształtowania Terenów Zieleni Akademii Rolniczej w Szczecinie
1 VII 1997, Szczecin	Konferencja <i>Cmentarz Centralny w Szczecinie</i> Zakład Dendrologii i Kształtowania Terenów Zieleni Akademii Rolniczej w Szczecinie
7–9 VI 2000, Wirty	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja <i>Bioróżnorodność a synantropizacja zbiorowisk leśnych</i> Nadleśnictwo Kaliska
21–22 V 2002, Kórnik	Konferencja <i>Polskie kolekcje dendrologiczne i ich wykorzystanie</i> , połączona z jubileuszem 55-lecia pracy prof. dr hab. Władysława Bugały i nadaniem Mu godności honorowego przewodniczącego Sekcji Dendrologicznej Instytut Dendrologii PAN, Rada Ogródów Botanicznych w Polsce
27–28 VI 2004, Olsztyn	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja <i>Drzewo w krajobrazie kształtowanym przez człowieka</i> Katedra Botaniki i Ochrony Przyrody Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego
22–24 VI 2006, Zielona Góra	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja <i>Bogactwo, różnorodność oraz ochrona dendroflory w parkach i lasach zachodniej Polski</i> Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze; Katedra Botaniki Leśnej Akademii Rolniczej w Poznaniu; Fundacja „Zakłady Kórnickie”, Instytut Dendrologii PAN
25–27 VI 2008, Szklarska Poręba	Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja <i>Dendrologia w badaniach środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego</i> (Ryc. 11.1.12–13) Nadleśnictwo Szklarska Poręba, Katedra Przyrodniczych Podstaw Leśnictwa Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu; Fundacja „Zakłady Kórnickie”, Instytut Dendrologii PAN

¹ Československá Botanická Společnost

Jednym z najważniejszych, ogólnopolskich przedsięwzięć badawczych, jakie realizowano w ramach działalności Sekcji w różnych regionach kraju, była inwentaryzacja wartościowych obiektów dendrologicznych, takich jak parki podworskie, niektóre miejscowości, cmentarze, drzewostany leśne, pojedyncze i grupowe pomniki przyrody itp. Ten, dziś na ogół niedoceniany aspekt aktywności polskich dendrologów nigdy się nie zakończył, a w czasie kilku pierwszych dziesięcioleci powojennych, zaowocował zgromadzeniem niezwykle wartościowej dokumentacji ukazującej walory naukowe, kulturowe i dydaktyczne licznych parków i ogrodów, zwłaszcza w zachodniej części Polski. Znaczna część opracowań na ten temat oraz dotyczących nowych taksonów roślin drzewiastych była publikowana w *Roczniku Sekcji Dendrologicznej*. Zostały one wykorzystane w syntetycznych pracach dotyczących możliwości uprawy wielu obcych gatunków i odmian uprawnych drzew i krzewów na ziemiach polskich. Stały się też bogatym i cennym źródłem wiedzy dla autorów najważniejszych polskich podręczników drzewoznawstwa.

Ryc. 11.1.3. Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB i Zjazd Dendrologiczny Polsko-Czechosłowacki *Parki narodowe, ich rola i wykorzystanie*, Białowieża–Olsztyn–Kortowo, 11–16 VII 1974 r. (fot. J. Hereźniak)

Ryc. 11.1.4. Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja *Uprawa krzewów ozdobnych z rodziny wrzosowatych Ericaceae*, 5–7 VI 1981 r. (fot. J. Hereźniak)

Ryc. 11.1.5. Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, Konferencja *Uprawa obcych gatunków drzew w lasach oraz zagrożone i ginące rośliny drzewiaste w Polsce*, Łaski koło Kępna, 1–3 VI 1984 r. (fot. J. Hereźniak)

Ryc. 11.1.6. Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja *Rola arboretów w introdukcji nowych gatunków i odmian drzew i krzewów*, Rogów, 9–11 VI 1986 r. (fot. J. Hereźniak)

Ryc. 11.1.7. Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja *Flora drzewiasta Karpat Wschodnich i jej przemiany*, Przemyśl–Bolestraszyce, 9–13 VI 1988 r. (fot. J. Hereźniak)

Ryc. 11.1.8. Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja *Stare drzewa, ich pielęgnacja i ochrona oraz Nowe gatunki i odmiany drzew i krzewów oraz ich rozmnażanie*, Kórnik, 24–26 V 1990 r. (fot. E. Szubert)

Ryc. 11.1.9. Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja *Drzewa i krzewy w zmieniającym się środowisku*, Zielonka, 11–12 VI 1992 r. (fot. J. Hereźniak)

Ryc. 11.1.10. Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, Lublin, 8–9 VI 1994 r. (fot. J. Hereźniak)

Ryc. 11.1.11. Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, Szczecin, 3–5 IX 1996 r. (fot. J. Hereźniak)

Ryc. 11.1.12. Uczestnicy sesji terenowej Zjazdu Sekcji Dendrologicznej PTB w Szklarskiej Porębie, Arboretum w Pruhonicach koło Pragi, czerwiec 2008 r. (fot. W. Danielewicz)

W 1955 roku w ramach Sekcji powołano Komisję, której zadaniem było dokonanie rejestracji wybranych obiektów godnych ochrony i zabezpieczenia przed zniszczeniem. W wyniku tej akcji powstały całościowe opracowania dendrologiczne w województwach koszalińskim, szczecińskim i gdańskim, a wojewódzcy konserwatorzy przyrody formalnie ustanowili ochronę arboretów m.in. w Wojsławicach, Przelewicach czy Nietkowie.

Na Zjeździe PTB w Szczecinie w 1958 r., na plenarnym zebraniu Zarządu Głównego podjęto uchwałę zwrócenia się do Polskiej Akademii Nauk oraz Państwowych Gospodarstw Rolnych o rozważenie opieki nad parkami wiejskimi i podworskimi, którym groziła zagłada.

Na przypomnienie zasługuje aktywność Sekcji na polu naukowej współpracy z organizacjami dendrologicznymi krajów ościennych i Węgier. Warto przytoczyć wspólne zamierzenia zapisane w Rezolucji Międzynarodowego Kongresu Dendrologicznego z 1976 r. Są wśród nich następujące zadania:

- rejestr i dobór asortymentu drzew i krzewów odpowiednich dla miast poszczególnych współpracujących ze sobą krajów, oparte na jednolitych zasadach naukowych;
- opracowanie zasad biologicznej oceny przydatności drzew i krzewów w miastach jako podstawy w ekonomicznym planowaniu;
- zorganizowanie wymiany ozdobnych gatunków i odmian drzew i krzewów wyhodowanych w poszczególnych krajach oraz wymiana doświadczeń w zakresie szkółkarstwa;
- współpraca w zakresie badań nad rozmieszczeniem i ekologią drzew leśnych w ich strefach zasięgu w poszczególnych krajach;
- przygotowanie podstaw dla współpracy w zakresie banku genów drzew i krzewów.

Tak zarysowana tematyka badawcza i działania praktyczne były przedmiotem zainteresowania licznych polskich dendrologów, głównie w ramach pracy zawodowej w instytucjach naukowych i na wyższych uczelniach. Jednostką przez wiele lat zlecającą i koordynującą realizację takich

Ryc. 11.1.13. Zjazd Sekcji Dendrologicznej PTB, konferencja *Dendrologia w badaniach środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego*, Szklarska Poręba, 25–27 VI 2008 r. (fot. E. Jerzak)

badań był Instytut Dendrologii w Kórniku. Wyniki były publikowane m.in. w *Roczniku Sekcji Dendrologicznej PTB* oraz czasopiśmie *Arboretum Kórnickie* (obecnie *Dendrobiology*).

Nie opisano tu szerzej bardzo wielu przedsięwzięć badawczych, aplikacyjnych i popularyzatorskich, których inicjatorami i uczestnikami byli członkowie Sekcji Dendrologicznej. Do takich można zaliczyć m.in. doradztwo w sprawach związanych z urządzaniem zieleni na terenach zurbanizowanych, opracowywanie doborów gatunkowych do różnego rodzaju zadrzewień, opiniowanie zasad postępowania z drzewami pomnikowymi i innymi wartościowymi obiektami dendrologicznymi, nadzór nad niektórymi cennymi kolekcjami drzew i krzewów znajdującymi się na terenach leśnych, udział w projektowaniu ogrodów botanicznych, np. przy siedzibach parków narodowych i nadleśnictw, wydawanie opinii w zakresie ochrony przyrody itp.

11.1.3. Inne szczególne osiągnięcia Sekcji na przestrzeni ostatnich 35 lat

Do szczególnie ważnych osiągnięć członków Sekcji Dendrologicznej we wspomnianym okresie należy zaliczyć organizowanie wraz z Ligą Ochrony Przyrody i Katedrą Botaniki Uniwersytetu Łódzkiego regularnie odbywających się w od 1984 r. konkursów dendrologicznych dla młodzieży szkolnej. Początkowo odbyły się one w Łodzi, a od 2000 r. w Częstochowie pt. *Znam drzewa i krzewy*. Pomysłodawcą i wieloletnim przewodniczącym komisji konkursowych był prof. Janusz Hereźniak. Przedsięwzięcie to cieszyło się bardzo dużą popularnością wśród uczniów szkół podstawowych i średnich. Rozbudzało zainteresowania dendrologią, inspirowało do zdobywania wiedzy o drzewach i krzewach, umiejętności ich oznaczania oraz dostrzegania roślin drzewiastych w najbliższym otoczeniu.

Na uwagę zasługują ponadto planowane, lecz tylko częściowo udane i niedokończone lub jedynie zainicjowane, wspólne działania członków Sekcji w zakresie inwentaryzacji oraz ochrony cennych polskich alei czy gromadzenia informacji do bazy danych na temat synantropizacji flory i zbiorowisk leśnych przez introdukcję obcych gatunków drzew i krzewów. Dyskutowano o tym problemie na zjeździe w Wirtach w 2000 r. i zagadnienie to przedstawiono jako wyzwanie dla przyrodników w kolejnym tysiącleciu.

11.1.4. Podsumowanie

Sekcja Dendrologiczna Polskiego Towarzystwa Botanicznego przez wiele lat była najważniejszym w Polsce zrzeszeniem osób zainteresowanych szeroko rozumianą problematyką drzew i krzewów, od biologicznych podstaw wiedzy o tych roślinach, przez ich zastosowanie w różnych celach i warunkach, po ochronę bogactwa i różnorodności dendroflory. W jej działalności uczestniczyli przedstawiciele niemal wszystkich krajowych botanicznych ośrodków naukowych. Byli wśród nich wybitni uczeni o sławie międzynarodowej – mistrzowie dla licznych pokoleń młodych dendrologów. Mimo, że działalność Sekcji poza wydawaniem *Rocznika Dendrologicznego* polegała głównie na odbywaniu co jakiś czas naukowych spotkań zjazdowych, to właśnie one zostaną zapamiętane jako jedne z najważniejszych wydarzeń integrujących środowiska osób związanych zawodowo lub amatorsko z dendrologią. Dorobek Sekcji Dendrologicznej, szczególnie z lat 1951–2008, zasługuje niewątpliwie na wysoką ocenę i osobne, specjalne podsumowanie w formie oddzielnego opracowania nieograniczonego objętością.